

Spremljanje proizvodnosti prašičev, IV. del

Uredili
Milena Kovač in Špela Malovrh

Domžale, 2005

Spremljanje proizvodnosti prašičev, IV. del

Uredili:

prof. dr. Milena Kovač, asist. dr. Špela Malovrh

Za vsebino in jezikovno pravilnost prispevkov so odgovorni avtorji.

Izdajo monografije sta podprla Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko.

Izdajatelj:

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko,
Katedra za etologijo, biometrijo in selekcijo ter prašičerejo

Prelom in priprava za tisk:

Špela Malovrh

Oblikovanje:

Špela Malovrh

Tisk:

Ivan Smrečnik s. p.

1. izdaja

Naklada 250 izvodov

Domžale, 2005

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

636.4.082.4(082)

SPREMLJANJE proizvodnosti prašičev. – 1. izd. – Domžale :
Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko, Katedra za etologijo,
biometrijo in selekcijo ter prašičerejo, 2003–<2005>

Del 4 / uredili Milena Kovač, Špela Malovrh. – 2005

ISBN 961-6204-33-5 (zv. 4)

1. Kovač, Milena

125585152

Predgovor

Pred vami je četrti del zbirke Spremljanje proizvodnosti prašičev. Sestavlja ga osem prispevkov, od katerih jih več kot pol obravnava plodnost z različni vidikov. Prva dva prispevka tako govorita o pomenu in prednostih uporabe osemenjevanja. Z njima bi radi spodbudili k razmišljanju, kako popraviti slab povprečni rezultat na naših kmetijah. Sledi prispevek, ki analizira uspešnost reprodukcijskih ciklusov na kmetijah. Za boljšo predstavitev smo poskusili razlike tudi finančno ovrednotiti. Prispevek, ki opisuje švedsko prašičerejo, je nastal po obisku Švedske. Prvič v zbirko vključujemo prispevek o uhlevitvah na slovenskih prašičerejskih kmetijah. Obravnava dobre in slabe rešitve, ki jih srečamo v slovenskih rejah. Spreminjanje porazdelitev za meritve z linije klanja obravnava naslednji prispevek. Sledita še genetsko obarvan članek, ki govori o genetskih trendih pri velikosti gnezda na slovenskih farmah, ter članek, ki predstavlja informacijski sistem, ki ga zaenkrat poskusno uvajamo na zavodih, želimo pa, da bi se razširil tudi na kmetije. Posebej bi radi opozorili na prispevka o švedski prašičereji in uhlevitvah prašičev v slovenskih rejah.

Švedski rejci prašičev so organizirani v dveh poslovnih združenjih, od katerih ima večje lastno hierarhično selekcijsko shemo, lastno rejsko organizacijo, predstavlja pa ga združenje kmetov. Drugo združenje se oskrbuje s plemenskim materialom iz sosednje Norveške. Švedi imajo zakonodajo na področju zaščite živali strožjo kot EU, zavedajo se tudi, da velike reje lažje rešujejo problem prašičjih iztrebkov, zato ni pritiskov, da bi živali razseljevali in s tem zmanjševali reje. Za zdravje prašičev, ki jih letno priredijo med 3.0 in 3.5 mio, skrbi vsega 45 veterinarjev, ki poleg rej s prašiči oskrbujejo tudi reje mesnega goveda in ovc. Zdravstveni status rej je visok, vendar veterinar, ki pride na obisk k rejcu, ne gre med živali, temveč je obisk namenjen pogovoru z rejcem. Uspešnost švedskih prašičerejcev je tudi v povezanosti rejcev med sabo, sodelovanju in zavezanosti rejski organizaciji. Reja z 2500 svinjami, ki smo jo obiskali ima nekaj rešitev, ki se nam zdijo zanimive tudi za naše kmetije.

Slovenske prašičerejske kmetije imajo svoje hleve precej različno urejene, od takih, ki so prijazni tako živalim kot ljudem, do takih, ki so nadvse potrebni obnove. Vmes so tudi hlevi, v katere so rejci vložili precej denarja za nadvse sodobno opremo. V njih pa se živali ne počutijo dobro, saj izdelovalec opreme ni upošteval etoloških potreb prašičev, pa tudi tehnika ne more povsem nadomestiti rejčeve prisotnosti v hlevu. Hlev je mogoče obnoviti, preurediti in opremiti z bistveno manj denarja, če se rejec izdelave opreme loti kar sam, namesto da

kupi drago opremo. Lastnoročno izdelana hlevska oprema morda res ne izgleda tako lepo kot profesionalni izdelki, se pa prašiči zaradi tega nič slabše ne počutijo. Ko bo oprema potrebna popravila, bo znal rejec sam popraviti svoj izdelek, za poravilo kupljene opreme bo spet vezan na proizvajalca. Nadvse lepo in čisto izgleda oprema na sejnih, vendar tam ponavadi ni živali. Vsako opremo se splača iti pogledat v kako rejo, ki jo že nekaj časa uporablja, saj se slabosti opreme pokažejo šele z njeno uporabo. Hleva ne gradimo mnogokrat v življenju, zato se velja učiti na napakah drugih. Prav tako se je pametno posvetovati z izkušenim strokovnjakom, pa ne s tistim, ki vam opremo želi prodati. Trgovec ne more biti dober svetovalec pri gradnji in opremljanju, njegov cilj je prodati, kar ima na zalogi in to čim prej. Zakonodaja, ki pokriva zaščito rejnih živali, postavlja minimalne zahteve glede na potrebe prašičev, v duhu dobre kmetijske prakse pa nudimo živalim nekaj več, saj bo žival, ki se dobro počuti, to hvaležno vračala.

Na slikah in v tabelah, kjer želimo prikazati razlike med rejami, so le-te šifrirane. V posameznih prispevkih so lahko reje šifrirane različno. Knjižica je namenjena tako rejcem, katerih rezultati so prikazani, kot tudi ostalim, ki jih spoznanja in doseženi rezultati zanimajo. Ne nazadnje upamo, da bodo pričujoči prispevki v pomoč tudi študentom pri študiju predmeta prašičereja.

Vsem rejcem želimo srečo v družini in hlevu.

asist. dr. Špela Malovrh

Kazalo

1 Prednosti in slabosti osemenjevanja	5
1.1 Uvod	6
1.2 Razvoj osemenjevanja	6
1.3 Prednosti osemenjevanja	7
1.3.1 Uporaba merjascev	7
1.3.2 Širjenje genetskega napredka	8
1.3.3 Dodatni preizkusi merjascev	9
1.3.4 Način razploda in plodnost	12
1.3.5 Preprečevanja stresa pri pretežkih ali agresivnih merjascih	13
1.3.6 Ravnanje z merjascem	13
1.3.7 Zdravstveno varstvo	14
1.3.8 Hlevski prostor	14
1.3.9 Stroški razploda	14
1.4 Organizacije osemenjevanja	15
1.5 Slabosti osemenjevanja	16
1.6 Zaključki	17
2 Osemenjevanje na kmetijah	19
2.1 Uvod	20
2.2 Priprava svinje na pripust oziroma osemenitev	20
2.2.1 Krmljenje in kondicija svinje	20

2.2.2	Stimulacija spolne zrelosti pri mladicah	21
2.2.3	Sinhronizacija bukanja	22
2.2.4	Odkrivanje bukanja	23
2.2.5	Optimalni čas pripusta oziroma osemenitve	24
2.2.6	Vodenje evidence	25
2.2.7	Vloga rejca	27
2.3	Izvedba osemenitve	27
2.3.1	Ravnanje s semenom	27
2.3.2	Tehnika osemenjevanja	27
2.3.3	Obremenitev delavca	30
2.3.4	Sanitarni red in higiena	30
2.4	Izbor merjascev	30
2.5	Nekaj priporočil namesto zaključkov	31
3	Primerjalna analiza reprodukcijskega ciklusa svinj na kmetijah	33
3.1	Uvod	34
3.2	Material in metode	34
3.2.1	Mladice	35
3.2.2	Stare svinje	39
3.3	Zaključki	43
3.4	Viri	43
4	Zakup svinj na Švedskem	45
4.1	Uvod	46
4.2	Švedska prašičereja	46
4.3	Organizacija zdravstvenega varstva	47
4.4	Zakup svinj (leasing)	47
4.5	Kmetija Mycklinge	48
4.6	Zaključki	53
4.7	Viri	54

5	Ureditev hlevov za rejo prašičev na slovenskih kmetijah	55
5.1	Uvod	56
5.2	Oddelki na prašičerejski kmetiji	56
5.2.1	Pripustišče in čakališče	56
5.2.2	Prasilišče	61
5.2.3	Vzrejališče	68
5.2.4	Pitališče	69
5.3	Zaključki	73
5.4	Viri	73
6	Spremembe porazdelitev lastnosti mesnatosti zaklanih prašičev	75
6.1	Uvod	76
6.2	Material in metode	77
6.3	Rezultati in razprava	79
6.3.1	Porazdelitve za lastnosti	79
6.3.2	Predlagana struktura vzorca za razsek	85
6.4	Zaključki	86
6.5	Viri	86
7	Genetski trendi za velikost gnezda	87
7.1	Uvod	88
7.2	Material in metode	88
7.3	Rezultati in razprava	90
7.3.1	Fenotipski trendi	90
7.3.2	Okoljski trendi	92
7.3.3	Genetski trendi	95
7.4	Zaključki	95
7.5	Viri	95

8	Informacijski sistem za spremljanje reje prašičev	97
8.1	Uvod	98
8.2	Operacijsko okolje in strojna oprema	99
8.3	Podatkovna zbirka informacijskega sistema	99
8.4	Ravnanje s podatki	100
8.5	Pregledovalniki	101
8.6	Zaključki	104